

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Onvphrii Panvinii Veronensis Fratris Eremitae
Augustiniani. De Praecipvis Urbis Romae
sanctioribusq[ue] basilicis, quas Septem ecclesias uulgo
uocant, Liber**

Panvinio, Onofrio

Romae, 1570

De basilica S. Pauli Apostoli uia ostie[n]si.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11316

sis donis ornavit, magnas ei indulgentias largitus est. Sepulti sunt in ea aliquot Cardinales, uiri egregij. Propinquum eius palatium ruinosum, nostro tempore qui illum incolit reparavit Ioannes Cardinalis Moronus episcopus Portuensis, olim eius basilicæ presbyter Cardinalis. Habet ea ecclesia presbyterum Cardinalem titularē, archipresbyterum, canonicos x. & capellanos ac ministros aliquot, qui diuina in ea officia assidue celebrant.

Precandi formula ante altare maius

Ante altare maius. Pater noster. Ave Maria. Antiphona. O admirabile commercium creator generis humani, animatum corpus sumens de uirgine nasci dignatus est, & procedens homo sine semine, largitus est nobis suam deitatem. V. Ora pro nobis sancta virgo uirginum. R: Ut digni efficiamur promissionibus Christi. Oremus. Oratio. Deus, qui salutis æternæ beatæ Mariæ uirginitate fecunda humano generi præmia præstitisti, tribue que simus, ut ipsam pro nobis intercedere sentiamus, per quam meruimus auctorem uitæ suscipere dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum uiuit & regnat in unitate spiritus sancti deus, per omnia secula seculorum Amen.

De ij. basilica Sancti Pauli Apostoli
li via Ostiensi.

Socrates Scholasticus, antiquus historie ecclesiasticæ auctor libro i. capi. iij. de beato Constantino ita scribit: At Constantinus quæ Christi sunt sapiens, cuncta agebat ut Christianus, ecclesias erigebat ac pretiosissimis donis ornabat, Gēiliū temple
E 2 clausa

clausa, stauis quæ in illis erant, publicatis, repurgabat. Hæc à Socrate verè dicta fuisse, testimonio sunt tot Romæ magnifica templa, quæ ex maiorum scriptis à Constantino ædificata fuisse traduntur. Nam eodem tempore, quo basilicam sancti Petri, & Lateranensem construebat, circiter annum Christi cccxviii. templū quoque sancti Pauli apostoli ædificari iussit, vt in beati Siluestri vita refert Damasus papa, eo potissimum loco, in quo ipse Apostolus decollatus, ccc. penè annis iacuerat, secundo ab vrbe lapide via Ostiensi, in prædio quod Lucina nobilis Romana matrona christiana pietatis ardentissima cultrix, multis annis antea Romanæ ecclesiæ obulerat. Quod pius Imperator centum nobilissimis marmoreis columnis refertum, multis aureis argenteisque ornamentis, & amplissimis redditibus auxit. De hoc Templo Prudentius, antiquus poeta christianus, in Peristepano in passione Apostolorum,

Parte alia titulum Pauli via seruat Ostiensis,

Qua stringit amnis cespitem sinistrum.

Regia pōpa loci est, princeps bonus has sacravit arces,

Clusitque magnis ambitum talentis.

Bracteolas trabibus subleuit, vt omnis aurulenta

Lux esset intus, ceu iubar sub oru.

Subdidit & parias fuluis laquearibus columnas,

Distinguit illic quas quaternus ordo.

Tum camyros hyalo insigni varie cucurrit arcus,

Sic prata vernis floribus renident.

In hac basilica sanctus Silvester pontifex dimidiata corpora sanctorum apostolorum Petri & Pauli sub maiori altari, aureo loculo pretiosissimo, ut beato Petro fecerat,

DE VII. VRBIS ECCL. 69

recondidit. Quas utrasque Basilicas perfectas, eadem die xiiij. Kalendas Decembris, finitimorum Episcoporum cœtu conuocato, Imperatore, Clero, Senatu, fidelique populo Romano astante, solenni ritu, & comprecatione, in honorem dei viui & veri, Iesu Christi filij eius dei æterni, B. Mariæ matris eius, sanctorum Apostolorum Petri & Pauli dedicauit. Quo die perpetuis temporibus Indulgentias concessisse ijs qui easdem Basilicas oraturi adirent, eundem sanctum Pontificem, auctor est in Historia sacra ante cccc. annos scripta, Petrus Mallius. De sepulchris Apostolorum, & præsertim sancti Pauli, D. Ioannes Chrysostomus in oratione quod Christus est deus, ita scribit: Romæ, quæ inter alias urbes maxime regia est, omnibus posthabitis ad sepulchra piscatoris, & pellionis siue coriarij currunt reges. Et in caput xvi. commentariorum epistolæ ad Romanos: Ego & Romam propterea diligo, tametsi & aliunde queam illam laudare, nempe a magnificentia, ab antiquitate, a pulchritudine, a multitudine, a potentatu, a diuitijs, & a rebus in bello fortiter gestis: sed relictis istis omnibus, ob id illam beatam deprædico, quod erga illos Paulus dum viueret, ad eum fuit beneuolus, ad eum illos amauit, ut coram ijs disseruerit, & postremo vitam apud eos finierit. Vnde & Ciuitas ista hinc facta est insignis plusquam reliquæ omnes: & quemadmodum corpus magnum ac validum, duos habet oculos illustres, sanctorum videlicet illorum corpora. Non ita cælum splendet, quando radios suos sol ex sese demittit, quemadmodum Romanorum Vrbs duas illas lampades ubique terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, hinc Petrus.

Considerate & horrete, quale spectaculum uisura sit Roma, Paulum uidelicet repente ex theca illa cum Petro resurgentem in occursum domini sursum ferri. Qualem rosam Christo mittet Roma? qualibus coronis duabus ornatur Vrbs ista? qualibus catenis aureis cincta est? quales habet fontes? Propterea celebros hanc Urbem non propter copiam auri, non propter columnas, neque propter aliam phantasiam, sed propter columnas illas ecclesie. Quis mihi nunc dabit circumfundi corpori Pauli, affigi sepulchro, uidere puluerem corporis illius, quæ ad huc in Christo deerant adimplentis, stigmata illius gestantis, prædicationem euangelij ubique seminantis? puluerem (inquam) oris illius, per quod Christus locutus est per quod lux emicuit quouis fulgore clarior, & uox exiit dæmonibus, quouis tonitruo terribilior, per quod beatum illud uerbum locutus est, Optabam anathema esse pro fratribus meis: per quod locutus est coram regibus, & non est confusus: per quod Paulum didicimus, per quod Pauli dominum &c.

De basilicæ S. Pauli reparatione, extat hæc in antiquissimo registro S. R. E. epistola. 1. digna, quæ hoc loco legatur. Valentinianus, Theodosius, & Arcadius Augusti, Salustio præfecto Urbis salutem. Desiderantibus nobis contemplatione uenerationis antiquitus iam sacræ basilicæ B. Pauli Apostoli, eam pro sanctimonia religionis ornare, pro quantitate conuentus amplificare, pro studio deuotionis attulere, gratum fuit tuæ sublimitatis officium, quod ad inspicienda uniuersa, ut res exigebat detulisti, & omnem situm, locorumque faciem, sermonis

monis congrui diligentia nostræ serenitatis auribus intē-
 masti. Instructiores enim nos iubere decuit quæ iu-
 benda sunt. Quare participato examine cum uenera-
 bili sacerdote Siricio Episcopo, intimatisque omnibus
 & magnificentissimo ordini, & Christiano populo
 quæ iubemus, sublimitas tua rem diligentiore tracta-
 tu & plena rerum inspectione discutiat, ac si placue-
 rit tam populo, quàm senatui, iter uetus quod Basilicæ
 præterit dorsum, quodque ripæ Tiberini annis adia-
 cet innouari, ita ut præsens uia spatium futuri operis
 applicetur, eatenus per architectos futuræ Basilicæ di-
 riges formam, quatenus se planities extructioni ami-
 ca pertulerit, ne ulla inæqualitas splendorem fabricæ
 amplificentioris sublimet, siquidem in omnium mœni-
 um facie decor summus est, quem seruari oportere sta-
 tim in fronte magnarum ædificationum demonstrat in-
 tentio. Iam illud ipsa res exigit, ut synopsis operis con-
 struendi fidei tendatur examine, sumptuumque omnium
 iuxta pretia rerum quæ in sacratissima Vrbe sunt, præ-
 taxatio plenius ordinetur.

Sanctus Leo papa (ut auctor est Bibliothecarius)
 post ignem diuinum, basilicam Sancti Pauli renoua-
 uit, & cameram in eadem condidit. Eiusdem absi-
 dam ruinæ proximam refecit Symmachus papa: came-
 ram item & matroneam in ea fecit, post Confessionem
 pictura exornauit, aquam post absidam introduxit, &
 a fundamentis balineum extruxit. Sergius papa tigna &
 cubicula in circuitu ipsius basilicæ uerustate cōfecta re-
 parauit, trabes de Calabria adduxit, quas ibidem re posuit.

72 ONVPHRIVS PANVIN.

Leo iij papa totum tectum ipsius basilicæ quod terræmo
tu prid. Kal. Maij, indictionis ix. corruerat, cunctis tra
bibus restitutis refecit, quod hi versus supra portam ma
iorem intra Ecclesiam marmorea tabula incisi docent.

Exultate p̄i lachrymis in gaudia versis

Et protectori reddite vota Deo

Cuius sic tenuit resolutum dextera tectum

In vacuum ut caderet tanta ruina solum

Solus vt inuidiæ princeps tormenta subiret

Qui nullum ex ampla strage tulit spoliū

Nam potiora nitent reparati culmina templi

Et sumpsit vires firmior aula nouas

Dum Christi antistes cunctis Leo partibus ædes

Consult, & celeri tecta reformat ope

Doctorem & mundi Paulum plebs sancta beatum

Intrepide solitis excolat officijs

Laus ista Felix respicit te presbyter

Nec te leuites Adeodate præteris

Quorum fidelis atque peruigil labor

Decus omne tectis vt rediret institit.

In columna maiore transversalis Ecclesiæ arcus, hoc
eiusdem Leonis iij. papæ extat edictum incisum,

Leo episcopus seruus seruorum Dei,

omnibus Christianis notitiam

contestationis

Quicumque dona, vel oblationes sacratissimi altaris glo
riosi Pauli apostoli, totiusque templi eius, ad vsum &
vtilitatem hic Deo seruientium, tollere præsumpserit,
aut qui rectorem per pecuniam, vel aliquod malum in
genium in hoc loco contra statuta patrum, nostrumque
præce-

præceptum ordinauerit, siue qui hæreditatem huius loci destruendo vendere vel comparare ausus fuerit, omnipotentis Dei maledictione in corpore suo, suisque rebus habeat, quousque quod facere præsumpsit, euacuetur, infamis, sacrilegus ab omnibus habeatur, testimonium eius in nullo placito recipiatur, quicquid possederit ad rempublicam transferatur, & si non resipuerit, auctoritate caelestium principum & in inferno damnetur.

fiat. fiat. fiat.

Hæc basilica omnium quæ in Vrbe sunt, amplissima & capacissima est: longa pedes CDLxxvij. lata cclviij. octo & octuoginta maximis & nobilissimis quaternario ordine columnis sustentata: tota picturis antiquis veteris & noui testamenti ornata. Basilicæ frons occidentem, absis orientem respiciunt. Tota è fragmentis veterum sepulchrorum strata. Absidam musiveis signis Christi, B. Virginis, & Apostolorum ornauit Honorius iij. Arcum maiorem, ut versiculi indicant, Leo iij. Habet quinque portas quarum quatuor obstructæ sunt, media patet cum portis æneis Constantinopoli ante quingentos annos factis sub Alexandro ij. papa, impensa Hildebrandi de Soana, monachi Abbatis eiusdem monasterij, S. R. E. archidiaconi, qui postea Papa factus Gregorius vij. vocatus est. Id litteræ scriptæ indicant. Supra ea notata sunt hi versus.

Hæc domus est domini, & sacri limina regni.

Huc properate populi, hæc domus est domini.

Ex quattuor portis obstructis sinistra posterior meridiem versus, Porta sancta vocatur, quæ anno Iobilei aperiri solet, & eo exacto claudi. Cui superstat titulus Iu-

74 ONVPHRIVS PANVIN.

l*ij* i*ij*. papæ quando annum ∞ DL Iobileum celebravit.
 Nam quum primo a Bonifacio viii. ea centenaria cele-
 britas instituta fuit, duæ tantum basilicæ uisitandæ pro-
 positæ sunt, sanctorum apostolorum Petri & Pauli.
 Alij pontifices alias duas adiunxere. Anteriores eius
 partem musiveis figuris Ioannes xxij. papa, ut titulus in-
 dicat, condecorauit. Duo in ea extant prægrandia è mar-
 more pulpita, pro lectione epistolæ, & euangelij ad mis-
 sam antiquitus facta, & ineptis sigillis exornata. Ante
 ipsam ecclesiam est quadriporticus satis ampla, quam
 cum ecclesia factam opinor cum prægrandibus colum-
 nis, Vaicanæ similis, sed amplior. Nunc penè tota diru-
 ta est hominum iniuria, magna tamen eiusdem uestigia
 supersunt, tabulis magnis marmoreis strata. Bibliotheca-
 rius auctor est, Symmachum papam, ante eiusdem basili-
 cæ fores in atrio ipso cantharum, hoc est, uas aquarium,
 & gradus fecisse, ibidemque pauperibus habitacula con-
 struxisse. Idem refert, Hadrianum papam eandem qua-
 driporticum collapsam restituisse, areamque ipsam in
 medio atrio bobus, equis, asinis compascuam, mar-
 moreo pavimento strauisse. In quo atrio adhuc extat
 antiquo & eleganti marmoreo pilo sepulchrum Petri
 Leonis nobilissimi Romanorum, qui ante annos CDL.
 obiit. Ex quo Austriacæ felicissimæ gentis initia ma-
 nasse ferunt. Antiquitus erat porticus, a porta Vr-
 bis vsque ad hanc basilicam pertingens, cuius adhuc
 uestigia & parietinæ supersunt: qua eam aduenti-
 bus cæli iniuriæ arcerentur, uentus, sol, aqua gran-
 do. Eam Procopius libro ij de bello Gothico, com-
 memo

memorat ita. Extat Sancti Pauli Apostoli templum Romanis, procul a mœnibus stadijs xiiij. iuxta quod Tiberis fluit. Porticus eodem ab Vrbe pertinens, & circa, alia multa ædificia erant. Patebat Gothicis ad id sacrarium uia. Per quos omnibus constat, per id belli tempus, in neutra dedicata Apostolis æde quippiam editum, quod incolentibus uel molestius esset, uel quoquam pacto ingratum, sed sacros ibidem uiros libere permisisse rem diuinam agere.

Hæc basilica Vaticanæ similis est, & longe tamen ea maior. Habet enim absidam, crucem transuersam, qua cellæ absis coniungitur: & cellam ipsam in quinque porticus, quas naues uocant, inrer columnijs & parietibus distinctam. In media cruce sub arcu ecclesiæ maiore, est marmoreus chorus, & pontificia sedes a Leone iij facta. In cuius chori medio est ara maxima sanctorum apostolorum Petri & Pauli, sub qua ipsorum sanctissima dimidiata corpora, & corpus Sancti Anastasii requiescunt, opereculo marmoreo cooperta. Sub altari maiori est oratorium deuotissimum, ubi Sancta Brigida orare solebat, & in quo, modò missæ deuotissime celebrari solent. Id sub Confessione Leo iij papa fecit, ut indicant hæc uerba: Leo gratia dei iij. Episcopus, hoc ingressum sanctæ plebi Dei miro decore ornauit.

A sinistra altaris maioris parte intra ipsum chorum, extat adhuc miræ deuotionis Crucifixus, ante quem Beata Brigida feruentissimas preces effundere solebat. Paulo extra chorum, ab eodem latere, ubi in pauimento est pars quædam opere uermiculato

culato

culato & tessellato strata cum altari quodam sanctæ Lucine: extat eiusdem diuæ cœmeterium sub terra effossum, ad quod antiquitus iter erat per oratorium S. Iuliani, nunc obserato aditu imperuium est, in quo iacent multa sanctorum martyrum corpora.

Absidæ maiori inhaeret altare cum marmoreo pilo, in quo iacent corpora sanctorum quinque Innocentium martyrum. In eiusdem absidæ medio est alia marmorea ara in qua dormit corpus S. Timothei presbyteri S. R. E. & martyris, qui paulo ante S. Siluestrū p̄ Christo occubuit In extrema parte absidæ uersus altare maius in ipsis gradibus, est antiqui operis marmoreus pilus cum nouem musarum signis, proculdubio alicuius proceris Romani sepulchrum. Sub absidæ pauimento est Confessio siue paruum Sacellum, ad quod gradibus aliquot descēditur, in quo sub altari quiescunt ossa sanctorum Celsi, Iuliani, & Basilisæ martyrum.

In transuersa cruce sunt octo altaria. A leua quidem primum in medio pauimento tessellato S. Lucine. Secundum, S. Antouij ex septem. Tertium, Ursinorum B. Virginis Annunciatæ ex septem. Quartum prope portam posticam, sacellum cum ara S. Martini cancellis occlusum, ubi collocata est sanctissima Eucharistia ex septem. Quintum, S. Bartholomæi, a Guillelmo de Pererij cōditum, parastatæ medio hærens. A dextra sunt altaria: Sextum, Maximorum B. Virginis ex septem. Septimum, S. Pauli ex septem. Octauum in medio parastatæ S. Stephani. In corpore ipsius ecclesie extra transuersam crucem, sunt tantum quatuor altaria. Vnum prope maiorem portam, S. Pauli: alia tria parastatis annexa, unum

B. Vir-

B. Virginis, ubi olim Eucharistia seruabatur, ex septem:
aliud S. Urbani cum insignibus regis Francorum, ex sep-
tem: tertium SS. Iustine, & Catherinae.

Memoratu digna nec silentio prætereunda est e-
nea crux, ante octingentos annos a Stephano ij. Papa fa-
cta, quæ altari maiori imposita hos uersiculos directis
& in uersis characteribus continet. Ab uno latere.

Romanorum	Ab alio latere.	Imperat in secula
uictoria.		Regnat in eternis
Romanorum		Christus Dei filius uincit
CruX arma		Iubar regni Roma- norum
Romanorum		
salus.		Stephanus iunior papa fecit
Romanorum		
fortitudo.		

Hanc basilicam antiquissimis temporibus, paulo sci-
licet post quam condita est, clericos tenuisse opinor. Ne-
que enim tunc in Occidente, & præsertim Romæ mona-
chi, qui sacras ædes incolerent, erant: sed & D. Gregorius
Papa, in priuilegio quodam suo, non Abbatem, sed Præ-
positos S. Pauli uocat. Anastasius Bibliothecarius in ui-
ta Gregorij ij. Papæ tradit, eundem Pontificem mona-
stera quæ erant circa basilicam S. Pauli Apostoli, ad
solitudinem deducta, reparasse, monachos ordinasse, &
post longum tempus congregationem ipsorum ibidem
restituisse, qui die noctuque laudes diuinas in ea basili-
ca canerent. Agapeti ij. tempore circa annum Christi
Dccccl. antiquorum monachorum disciplina regulari-
am dissoluta, Albericus quidam Octauius Romæ sum-
mo loco natus, ac tum in Vrbe princeps, Ioannisque xij.
Roma-

Roma-

78 ONVPHRIVS PANVIN.

Romani pontificis pater, antiquos monachos ex hoc monasterio eiecit, congregationemque monachorum Cluniacensium tunc sanctitate florentem euocauit, cui non solum hanc basilicam, sed & monasteria S. Laurentii, & S. Hagneti extra muros concessit. In quibus diutissime permanserunt, mirique operis claustrum fabricarunt cum his uersiculis.

Agmina sacra regit locus hic quem splendor honorat

Hic studet atque legit, monachorum coetus & orat

Claustres claudens claustrum de Claudio uocatur

Quo Christo gaudens fratrum pia turma seruatur

Hoc opus exterius ... cunctis pollet, & in Vrbe

Hic nitet interius monachalis regula turbae

Claustri per girum decus muro stat decoratum

Materiam mirum praecellit materiatum

Hoc opus arte sua quem Romae Cardo beauit

Natus Capua Petrus olim primitiauit

Ardea quem genuit, quibus abbas uixit in annis

Cetera disposuit bene prouida de xtra Ioannis.

Hoc ex antiquissimo monasterij Farsensis libro intelleximus. Ceterum & horum monachorum disciplina corrupta, Martinus v. papa, auctore Gabriele Codelmerio Cardinale Senensi, qui postea Eugenius papa iij. creatus, monastici nominis amantissimus fuit, hoc monasterium & ecclesiam nouae monachorum Congregationi, quae S. Austini dicebatur, concessit, cuius etiam abbatem D. Ioanē Siculū, Eugeni' iij. Cardinalē creauit. Hi monachi, Casinates modò uocati, uetus monasterium mirum in modum auxerūt, & ornarunt, & sub Abbatis cura illud adhuc pie & sancte incolunt, assidueque diuinas lau

de

DE VII. VRBIS ECCL. 79

des domino canunt. Placet & hoc loco subijcere redditus, & ornamenta, quæ Constantinus Augustus huic ecclesie abs se recens conditæ, dono dedit. Ornamenta quidē in omnibus eis similia fuere, quæ D. Petro donauit.

Anastasius Bibliothecarius passim multa dona aurea, argentea, ænea, ut phara canthara, canthara cerostrota, hydrias, scyphos, calices, hamas, imagines, arcus, cruces, vestes aureas, libros, & similia: item uela sericea, pallia, & uestes sacras commemorat, quæ Romani pontifices Cælestinus, Hilarus, Symmachus, Hormisda, Ioannes, Sergius, Ioannes vi. Gregorij ij. & iij. Zacharias. Hadrianus, Leones ij. & iij. Nicolaus, & Imperatores Valentinianus ij. & Iustinus, basilice S. Pauli varijs temporibus obtulerunt.

Redditus uero hi a Damaso papa referuntur. Tarsæ Ciliciæ possessio Insulæ Cardiariæ præstans sol. 800. Tyro Phœniciæ possessio Comitij præstans solidos 550. Possessio Forminusa præstans solidos 700. Possessio Timia præstans sol. 250. aromatum librâ 1. cassiæ librâ 1. olei Nardini libras lxx. In Aegypto possessio Cyrreos præstans solidos 710. aromatum libras lxx. storacis libras xxx. states libras Cl. balsami libras xxx. olei Nardini lib. lxx. Possessio Basilica præstans solidos 550. aromatum lib. 5. croci libras lx. balsami lib xx. olei Nardini libras lx. Summa solidorum aureorum est 4070. qui ad nostratis pecuniæ ualorem reducti, sunt aurei 6105.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei Felici subdiacono rectori patrimonij Appiæ.

Licet oïa, quæ h. ec. Apof. hēt Eccl. b. Petri & Pauli quo
runt

rum honore, & beneficijs acquisita sunt, deo sint auctore
 communia, esse tamen debet in administratione actio-
 num diuersitas personarum, ut in adsignatis cuique re-
 bus cura adhiberi possit impensior. Cum igitur pro eccle-
 sia Beati Pauli Apostoli, sollicitudo nos debita commo-
 neret, ne minus illic habere luminaria isdem præco fidei
 cerneretur, qui totum mundum lumine suæ prædicatio-
 nis impleuit, & ualde incongruum ac esse durissimum
 uideretur, ut illa ei specialiter possessio non seruiret, in
 qua palmam sumens martyrij capite est truncatus, ut ui-
 ueret: utile iudicauimus, eandem massam quæ Aquas
 Saluias nuncupatur, cum omnibus fundis suis, idest, Cel-
 la uinaria, Antoniano, Villa portusa, Bifurco, Primi-
 niano, Cassiano Silonis, Cornelij tessellata, atque Corne-
 liano, cum omni iure instructo, instrumentoque suo, &
 omnibus generaliter ad eam pertinentibus, eius cum
 Christi gratia luminaribus deputare: adiicientes etiam
 eidem cessione hortos duos positos inter Tiberim & Por-
 ticus ipsius Ecclesiæ, euntibus a porta ciuitatis parte de-
 xtera, quos diuidit fluuius Almon, inter adfines horti
 monasterij S. Stephani, quod est ancillarum dei, positum
 ad Sanctum Paulum, & ad fines possessionis Pisiniani: si-
 mul & terrulas, que uocatur Fossa latronis, positas ibi-
 dem iuxta eandem porticum euntibus similiter a porta
 parte sinistra, ubi nunc uineæ factæ sunt, quæ terræ co-
 hærent ab uno latere possessioni Eugenitis quondam Scho-
 lastici, & ab alia parte possessioni monasterij S. Aristi:
 quæ omnia quoniam deo adiuuante per antedictæ eccle-
 siæ Præpositos qui per tempora fuerint, subsequencia, a
 præsentis septima indictione uolumus ordinari, & quic-
 quid

DE VII. VRBIS ECCL. SI

quid exinde accesserit, luminaribus eius impendi, atq; ipsos exinde ponere rationes. Adcirco experiētiæ tuæ præcipimus, ut suprascriptam massam Aquas saluias cum prænominatis omnibus fundis suis, nec non hortos atque terrulas quæ superius continentur, de breuibus suis deleve debeat ac auferre, & cuncta ad nomen prædictæ Ecclesiæ beati Pauli Apostoli tradere, quatenus seruiētes ibi præpositi, omni posthac carētes excusatione, de luminaribus eius ita sine nostra studeant sollicitudine cogitare, ut nullus illic unquam neglectus possit existere, facta uero suprascriptarū omnium rerū traditione, uolumus, ut hoc præceptum in scrinio Ecclesiæ nostræ experientia tua restituat. Bene uale. Dat. viii. Kal. Februarias. Imp. DN. N. PHOCA Pio Aug. anno secundo, & consulatus eius anno primo. Ind. VII.

In hac ecclesia requiescunt Romani pontifices, Felix II. dictus III. & Ioannes xij. cuius etiā adhuc epitaphium superest: item Cardinales aliquot, & uiri egregij multi, ut ex ipsorum inscriptionibus liquet.

In sacrario huius templi, quod est infra monasteriū, huiusmodi sanctorum reliquie deuotissime cōseruantur. De ligno sanctæ & uiuificæ Crucis in cruce argentea. Brachiū cū pollice S. Annæ matris B. Virginis Mariæ, inclusum brachio argēteo. Pars capitis s. Stephani proto martyris, inclusa tabernaculo argēteo. Pars capitis s. Ananiæ discipuli, qui B. Paulū apostolū Baptizauit. Brachia sāctorū Iacoborū apostolorū maioris et minoris Brachiū s. Nicolai epi. Brachiū s. Alexij cōfessoris. Spatula s. Dionysii. Catena, qua s. Paul⁹ apostol⁹ cinctus fuit. Baculi frustū cū quo orbē terrarū pagrauit. Vestimēta B. virginis

F virginis

82 ONVPHRIVS PANVIN.

virginis Mariæ. Tabernaculū æneū cū reliquijs sanctorū Innocētū, Matthiæ apostoli, Sebastiani, Felicis papæ, Sergij & Bacchi, Chrysanti & Dariæ, Barbaræ, & Nymphæ, & frustum crucis S. Andreæ apostoli. Capsula cū reliquijs sanctorum Euentij presbyteri, & martyris, Stephani papæ, Sebastiani, Nicolai episcopi, Quirini episcopi, Primi & Feliciani, Pancratij, Cæcilie, Sophie, et aliorum. Alia capsula cum reliquijs sanctorum Marcelli papæ, Nerei, Achillei, Dariæ martyrum. Item reliquie sanctorum Andreæ, Bartholomæi, Matthiæ apostolorum Lucæ euangelistæ, Xysti Pape, Dionysii, Laurentij, Sebastiani, Blasii Episcopi, Gordiani, Benedicti, Gregorij papæ, Vincentij, Hermetis, Celestini, Lucie, Hilariæ virginis, & aliorum.

Maximæ & perpetuæ in hac basilica sunt Indulgentiæ, & peccatorum remissiones, & præsertim diebus Stationum eiusdem ecclesiæ, quæ sunt: In die sanctorū Innocentium: Dominica in Sexagesima: Feria iij. post quartā Dominicam Quadragesimæ: Feria iij. Paschæ: Feria v. post Pentecostem. Quæ adhuc in usu sunt. Die Conuersionis Sancti Pauli: die Commemorationis eiusdem. Quæ exoluerunt.

Precandi formulæ.

Ad altare sacramenti. Pater noster. Ave Maria. Secundus Psalmus Pœnitentialis. Beati quorum remisse sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus uir, cui non imputauit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. Quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte grauata est super me manus tua, conuersus sum in
erumna

erumna mea, dum configitur spina. Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi. Dixi, confitebor aduersus me iniustitiam meam domino: & tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. Veruntamen in diluuiio aquarum multarum ad eum non approximabunt. Tu es refugium meum a tribulatione, quæ circumdedit me, exultatio mea, erue me a circumdantibus me. Intellectum tibi dabo, & instruam te in uia hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. In camo & freno maxillas eorum constringe: qui non approximant ad te. Multa flagella peccatoris: sperantem autem in domino misericordia circumdabit. Letamini in domino, & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Gloria patri, & filio, & spiritui.

Oratio.

Omnipotens, & iustissime deus, qui superbiã Angeli terribili deiectione punisti, & ancillæ tuæ humilitatem respiciens, uirginem humilem in matrem sumpsisti, tolle à nobis omnem superbiæ, & ingratiitudinis labem, omnemque mentis iactantiæ tumorem a cordibus nostris longe repelle, ut humili corde, & lingua uera dicamus tibi soli laudem, & honorem, tibi gratiarum actiones de uote laudemus, & siquid boni habere uidemur, nihil à nostro, sed a te perenni fonte bonorum omnium descendere ueraciter cognoscamus: non nobis, sed nomini tuo in omnibus gloriam dantes. Qui uiuis, & regnas cum Deo patre. Ad altare maius. Pater noster. Aue Maria. Antipho. Petrus Apostolus, & Paulus doctor
gentium

84 ONVPHRIVS PANVIN.

gentium, ipsi nos docuerunt legem tuam domine. V. In omnem terram exiit sonus eorum. R. Et in fines orbis terræ uerba eorum, Oratio. Deus qui beato Petro Apostolo tuo, collatis clauibus regni cælestis animas ligandi, atque soluendi pontificium tradidisti: & qui multitudinem gentium B. Pauli Apostoli prædicatione docuisti, concede nobis quæsumus, ut intercessionis ipsorum auxilio, a peccatorum nostrorum nexibus liberemur. Qui uiuis, & regnas &c. Ad Crucifixum S. Brigidæ.

Pater noster. Aue Maria, antiph. Humiliauit semetipsum dominus noster Iesus Christus, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. V. Adoramus te Christe, & benedicimus tibi. R. Quia per sanctam Crucem tuam redemisti mundum.

Oratio. Domine Iesu Christe fili dei uiui, qui de cælis ad terram de sinu Patris descendisti, & in ligno Crucis quinque plagas sustinuisti, & sanguinem tuum pretiosum in remissionem peccatorum nostrorum fudisti: te humiliter deprecamur, ut in die Iudicij ad dexteram tuam audire mereamur, Venite benedicti. Qui uiuis, &cet.

Ad alia quattuor altaria ex septem priuilegiata, dicatur semel Pater noster. Aue Maria.

In hac ecclesia solent multi sacramentum Eucharistiæ suscipere. Alij id in basilica Lateranensi obseruāt.

De